

Tadqiqot.uz

ANJUMAN | КОНФЕРЕНЦИЯ | CONFERENCES

O'ZBEKISTONDA ILMIY TADQIQOTLAR: DAVRIY ANJUMANLAR

DAVRIYLIGI: 2018 | 2022

2022

IYUL

№42

CONFERENCES.UZ

Toshkent shahar, Amir
Temur ko'chasi, pr.1, 2-uy.

+998 97 420 88 81

+998 94 404 00 00

www.taqiqot.uz

www.conferences.uz

**ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ
ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ
АНЖУМАНЛАР:
25-ҚИСМ**

**НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
УЗБЕКИСТАНА: СЕРИЯ
КОНФЕРЕНЦИЙ:
ЧАСТЬ-25**

**NATIONAL RESEARCHES OF
UZBEKISTAN: CONFERENCES
SERIES:
PART-25**

ТОШКЕНТ-2022

УУК 001 (062)
КБК 72я43

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” [Тошкент; 2022]

“Ўзбекистонда илмий тадқиқотлар: Даврий анжуманлар:” мавзусидаги республика 42-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 июль 2022 йил. - Тошкент: «Tadqiqot», 2022. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн даврий анжуманлар Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиши ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишлиланган.

Ушбу Республика илмий анжуманлари таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илгор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳтил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманган мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

Доцент Шакирова Шохигда Юсуповна «Тараққиёт стратегияси» маркази муҳаррири

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Меҳри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят ҳалқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариеv Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.Ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаштириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдор.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ГЕОГРАФИЯ

1. Jo'rayeva Zebo Temirqulovna	
SANOAT KORXONALARINI JOYLASHTIRISHDA MUXANDIS-GEOGRAFIK	
TADQIQOTLAR	7

ГЕОГРАФИЯ

SANOAT KORXONALARINI JOYLASHTIRISHDA MUXANDIS-GEOGRAFIK TADQIQOTLAR

Jo'rayeva Zebo Temirqulovna

Surxondaryo viloyati Uzun tumani

3 – KBFCHO'IMI geografiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada sanoat korxonalarining joylashtirishda muxandis – geografik tadqiqotlar haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: sanoat korxonalari, suv havzalari, kimyoviy tarkib.

Sanoat korxonalarini muayyan bir xudduda joylashtirish juda murakkab masalalardan biridir. Bu borada ko'plab tabiiy, ijtimoiy va iqtisodiy omillarni hisobga olish lozim. Avvalo, sanoat korxonasi qanday xom ashyo asosida ishlab, qanday tayyor mahsulot chiqarishi aniqlanadi, atmosfera xavosi va suv havzalariga qanday chiqindilarning chiqarishi, bu chiqindilarning kimyoviy tarkibi, zarar yetkazish darajasi e'tiborga olinadi. Korxonaga tegishli bu masalalar jiddiy tahlil qilingandan so'ng uni joylashtirish uchun hudud tanlanadi. Tanlangan hudud korxonani joylashtirish va u muntazam faoliyat ko'rsatishi uchun hamma jihatdan qulay bo'lishi kerak.

Bundan avval korxona joylashtiriladigan hududning relyefi, uni tashkil qilgan yotqiziqlar tarkibi, yer osti suvlari rejimi, iqlim, (ayniqsa, shamol yo'nalishi) yer usti suvlari xususiyatlari, tuproq va o'simlik to'plamlari, aholi yashash joylari (qishloq, shaxar)ning yaqinligi o'rganiladi. Korxona zararli chiqindilarni ko'plab chiqqa-radigan bo'lsa (ko'mir asosida ishlaydigan GRZS, IZM, ko'ra va rangli metallurgiya korxonalari), u holda ularni aholi manzilgohlaridan uzoqda, shamol yo'nalishiga teskari bo'lgan hududlarda joylashtirish zarur. Buxoro viloyatidagi Qorovulbozor neftni qayta ishlaydigan, Qashqadaryo viloyatidagi tabiiy gazni qayta ishlaydigan Muborak va Sho'rtan kimyo sanoati majmualari cho'lda joylashganligi sababli aholi manzilgohlaridan ancha uzoqda, binobarin, ulardan tabiat va inson ko'radigan zarar juda oz.

Aholi zinch joylashgan vohalarda sanoat korxonalarini joylashtirish ancha qiyin. Oltiariq va Farg'ona neftni qayta ishlaydigan korxonalari qurilishida hududning ba'zi xususiyatlari e'tiborga olinmaganligi tufayli keyingi vaqlarda jiddiy ekologik muammolar yuzaga kelmoqda. „Chunonchi, Oltiariqdagi korxonadan neft mahsulotlarining singib o'tishi tufayli yer osti suvlari ifloslanmoqda, tuproq tarkibi buzilmoqda. Quvasoydagagi sement ishlab chiqaradigan korxona atrof muhitni ko'pdan beri chang bilan ifloslab kelmoqda, chunki u baland tog' yonbag'irlari bilan o'ralgan botiqda joylashgan.

Paxta tozalash korxonalari ham asosan vohalarda joylashganligi sababli atrof muhit ancha zarar ko'radi, ko'proq chang ajralib chiqishi sababli havo nihoyatda quruq, nafas olish qiyin. Binobarin, sanoat korxonalarini joylashtirishda albatta, mahalliy tabiiy sharoit va manzilgohlarining joylashuv xususiyatlari hisobga olimmog'i, majmuali muxandis-geografik tadqiqotlar amalga oshirilishi kerak.

Gidrotexnik inshootlarni loyihalashda muhandis-geografik tadqiqotlar. Gidrotexnik inshootlar — suv omborlari, sug'orish kanallari, meliorativ kollektorlar, suv taqsimlovchi gidrouzellari, nasos stantsiyalari, to'g'onlar, selxonalarni loyihalash, ko'rish va ulardan foydalanish jarayonlari ancha murakkab kechadi. Tabiat qo'yunda bunyod etiladigan bu murakkab muxandislik inshootlari nafaqat texnik jihatdan asoslanibgina qolmay, geografik jihatdan ham har tomonlama o'rganilib, chuqur tahliddan so'ng tegishli – ilmiy xulosa chiqarilishi kerak. Bu borada loyihalanayotgan inshoot mazkur hudud tabiiy sharoitiga mos kelishi eng muxim omil, shart hisoblanadi.

Suv inshootidan ko'p miqdorda namlikning gruntga singib o'tishi sababli sohilda botqoqlanish, tuz to'planish, o'simlik olamini tubdan o'zgarishi kabi hodisalar sodir bo'ladi, suv omborida esa shamol vaqtida qirg'oqni kuchli to'lqinlar uyishi va buzishi mumkin. O'z navbatida suv

omboriga atrofdan shamol ta'sirida chang, to'zon, qum, mayda tuproq, daryo suvi bilan birga ko'plab loyqa, tuz, pestitsidlar, kimyoviy moddalar kelib tushishi mumkin. Demak, suv ombori atrof muhitga ta'sir etishi bilan birga o'z navbatida uning o'zi ham muntazam atrof muxit ta'sirida bo'ladi. Bunday murakkab sharoitda majmuali muxandis-geografik tadqiqotlar juda zarur.

Suv inshooti loyihasini tayyorlayotgan vaqtida yuqorida ko'rsatilgan o'zaro ta'sir jarayoni va uning oqibatlari muxandis-geografik nuqtai nazaridan chuqur taxlil qilinishi e'tiborga loyiq. Bunda maxsus mutaxassislar avvalo suvning kirim-chiqimi, sho'rlanganlik darajasi, loyqa o'tirishi, qirg'oqlarning to'lqinlar ta'sirida o'zgarishi, suvni gruntga singib o'tishi, bug'lanish kabi jarayonlarni atroflicha o'rganib, uni qurish yoki qurmaslik to'g'risida yakdil xulosaga keladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Uzlucksiz ta`lim. Ilmiy-uslubiy journal. 2008. №2
2. “Vodiy va Vohalar: Tabiat, Aholisi Xo`Jalaigi Andijon -2012

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДКИКОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 25-ҚИСМ

**Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фарруҳ Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев**

Эълон қилиш муддати: 31.07.2022

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000